

بررسی تاثیر عملکرد شبکه‌های اجتماعی بر تحول اجتماعی

جوانان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس

رضا داودی^۱، محمدسلطانی فر^{۲*}، علی اکبر فرهنگی^۳

تاریخ دریافت: ۹۷/۵/۱۷ صص ۳۱۸-۲۹۷ تاریخ پذیرش: ۹۸/۲/۹

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تاثیر عملکرد شبکه‌های اجتماعی در ایجاد تحول اجتماعی جوانان دانشگاه آزاد اسلامی استان فارس است. این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق کلیه دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس انتخاب شد. داده‌های مورد نیاز از طریق ابزار پرسشنامه و با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس از ۳۸۰ نفر از اعضای نمونه جمع‌آوری شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات و مدل از مدل‌سازی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ و SMART PLS نسخه ۲ استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد که تحرک اجتماعی بر تحول اجتماعی تاثیر معنادار و مثبتی دارد. همچنین نتایج تحقیق نشان داد که دانش اجتماعی، پیوند اجتماعی، آگاهی اجتماعی، سازماندهی اعتراضات اجتماعی و پیوستگی اجتماعی بر تحول اجتماعی تاثیر معنادار و مثبتی دارد. در میان مولفه‌های عملکرد شبکه‌های اجتماعی، دانش اجتماعی با بتای ۰/۴۶۸ بیشترین تاثیر را بر تحول اجتماعی دارد.

کلمات کلیدی: شبکه‌های اجتماعی؛ تحول اجتماعی؛ جوانان؛ دانشگاه آزاد اسلامی؛ استان فارس

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت رسانه، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران دانشجوی دکتری، مدیریت رسانه، دانشگاه آزاد اسلامی،

واحد علوم تحقیقات تهران

^۲ دانشیار گروه ارتباطات، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران دانشیار، ارتباطات، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات تهران

^۳ استاد گروه مدیریت رسانه، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران استاد، مدیریت رسانه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات

تهران

یسنده مسئوم نویسنده مسئول: Drmsoltanifar@yahoo.com

مقدمه

استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با افزایش کارایی، کاهش هزینه‌ها و در دسترس بودن خدمات برای سازمان‌ها و کسب و کارها، باعث تسهیل فعالیت‌ها می‌شود. براین اساس استفاده و بکارگیری فناوری اطلاعات توجهات بسیاری را به خود جلب کرده است و این باور وجود دارد که در آینده نیز یکی از مهمترین چالش‌های ایجاد تحول اجتماعی را به خود اختصاص دهد (Sarchahani et al, 2018: 166).

در قرن بیست و یکم، صاحب‌نظران علوم ارتباطات و اطلاعات به توانایی شگرف رسانه‌های جمعی در شکل‌دهی افکار، نگرش‌ها و رفتار افراد اذعان داشته و مطالعات مختلفی را به منظور سنجش میزان و نوع تاثیر رسانه‌ها انجام داده‌اند. آنها بیان می‌کنند که وسائل ارتباط جمعی قادرند با کارکردهای منفی و تخطی از اخلاق رسانه‌ای، سلامت فکری و اخلاقی آحاد جامعه به ویژه جوانان را تهدید کنند و الگوهای ناپه‌نجان رفتاری را در جامعه تثبیت کنند. در طرف دیگر، می‌توانند با توجه به کارایی و توان رسانه‌ها، باعث ایجاد تحول اجتماعی جوانان می‌شود (Shaygegan & Rahimi, 2017: 2).

شبکه‌های اجتماعی سنگ زیربنای سرمایه اجتماعی را تشکیل می‌دهند (Li, 2015: 12). شبکه‌های اجتماعی، نسل جدیدی از وبسایت‌ها هستند که این روزها در کانون توجه کاربران شبکه جهانی اینترنت قرار گرفته‌اند. این گونه سایت‌ها بر مبنای تشکیل اجتماعات آنلاین فعالیت می‌کنند و هر کدام دسته‌ای از کاربران اینترنتی را گرد هم می‌آورند. شبکه‌های اجتماعی را گونه‌ای از رسانه‌های اجتماعی می‌دانند که امکان دستیابی به نحوه جدیدی از برقراری ارتباط، تبادل اطلاعات و به اشتراک‌گذاری محتوا در اینترنت را فراهم آورده‌اند (Stakhrian haghghi et al., 2009: 217). یکی از نظریه‌پردازان مشهور آمریکایی علوم ارتباطات، معتقد است هر قدر حوزه ارتباطات انبوه‌تر، مترکم‌تر، پیچیده‌تر و عملیاتی‌تر باشد، دسترسی بهتری به اطلاعات وجود دارد و فرصت‌های بیشتری برای مشارکت در عرصه‌های عمومی برای مردم به وجود می‌آید و توانایی بالاتر و افزون‌تری برای تحمل جریان‌های سیاسی و اجتماعی شکل می‌گیرد (Shirky, 2011: 32). این تغییرات بسیار مهم و وسیع ارتباطی و فناورانه، به تصویرها و ابهام‌های جدیدی دامن زده‌اند که هرگونه تحول اجتماعی در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را به این ابزارها نسبت می‌دهند (Elson et al., 2012: 32). فضای شبکه‌های اجتماعی به افکار عمومی این فرصت را می‌دهد تا به شکل مستقیم و بی‌واسطه از حق دانستن برخوردار باشند. مهم‌تر آنکه، این فضا فرصت بی‌بدیلی برای بسیج نیروهای اجتماعی فراهم کرده است؛ زیرا جنبش‌های جدید،

همچون جنبش‌های زنان، صلح و محیط‌زیست توانسته‌اند امکانات شبکه‌های اجتماعی را جایگزین برخی کارکردهای سنتی احزاب سیاسی کنند. از اینرو، فضای شبکه‌های اجتماعی می‌تواند به تعمیق و بسط مشارکت اجتماعی بیانجامد، صدای بی‌واسطه افکار عمومی را انعکاس دهد، جامعه را به دریافت و درکی بی‌واسطه از خود برساند و مونولوگ حاکم بر ساختارهای سنتی رسانه و سیاست را به دیالوگ انتقادی ارتقا دهد (Viner, 2009: 8).

یکی از مسائلی که به دنبال گسترش روزافزون شبکه‌های اجتماعی مجازی در جهان امروز ایجاد شده است، تغییرات رفتاری جوانان است. تغییر و تحول در رفتارهای جوانان امروزه دیگر مسئله‌ای منحصر به جامعه یا جوامعی خاص نیست، بلکه مسئله‌ای است که دیر یا زود، همه جوامع با آن رو به رو می‌شود. همان طور که گیدنز اشاره می‌کند، مسئله‌ای جهانی است. این واقعیت محض را همه احساس و درک می‌کنند که نهاد خانواده جامعه شهری امروز ایران در حال تغییر است (Shayegan & Rahimi, 2017: 3).

شبکه اینترنت ستون فقرات ارتباطات جهانی از دهه ۱۹۹۰ به بعد است، چرا که به تدریج بیشتر شبکه‌های اجتماعی را به یکدیگر پیوند خواهد داد. البته، مسأله بدین جا ختم نشده، بلکه انتشار اینترنت و شبکه‌های اجتماعی کارکردهایی دارد که به تدریج فرهنگ کاربران شبکه و حتی الگوهای ارتباطی آینده را نیز شکل و تغییر می‌دهد. بنابراین کارکردهای شبکه‌های اجتماعی بر تغییر و تحول اجتماعی بخصوص در میان جوانان تاثیر می‌گذارد. شبکه‌های اجتماعی کارکردهای مختلفی شامل تحرک، دانش، ایجاد پیوندهای اجتماعی، آگاهی بخشی، سازمان‌دهی اعتراضات اجتماعی و در نتیجه پیوستگی اجتماعی را به همراه دارد. شبکه‌های اجتماعی بیش از پیش رابطه‌های چهره به چهره را کاهش داده و به توسعه ارتباطات مجازی کمک می‌کنند. این رسانه‌ها باعث گسترش سریع اطلاعات و اخبار در سرتاسر دنیا می‌شود. همچنین شبکه‌های اجتماعی با اطلاع‌رسانی و پیوند دادن گروه‌های همفکر بایکدیگر، تحولات اجتماعی را سرعت می‌بخشند. شبکه‌های اجتماعی با بالا بردن آگاهی اجتماعی باعث ایجاد تغییر و تحول در جوامع مختلف شده‌اند. این شبکه‌ها با اطلاع‌رسانی سریع درباره مسائل حاد جامعه بشری، انتقال نمادهای اعتراضی و تحریک احساسات به کنش‌های اعتراضی گسترده‌ای دامن می‌زنند (Anousheh, 2014: 173-175). بر این اساس مسئله این پژوهش بررسی تاثیر کارکردهای شبکه‌های اجتماعی بر تحول اجتماعی می‌باشد. در این پژوهش شبکه‌های اجتماعی و عملکردهای آن متغیر مستقل و تحول اجتماعی متغیروابسته می‌باشد. به همین خاطر هدف پژوهش بررسی تاثیر عملکردهای شبکه‌های اجتماعی در جهت ایجاد تحول و نوزایی جامعه می‌باشد. در همین راستا رحمانزاده و حقیقی (Rahmanzadeh & Haghghi, 2013: 125) بیان می‌کنند که اثربخشی شبکه‌های اجتماعی مجازی در سازمان‌های رسانه‌ای از طریق توسعه فرهنگی، سرمایه اجتماعی و جامعه

اطلاعاتی افزایش یافته و اهداف و سیاست‌ها را به نحو مطلوب محقق می‌سازد. همچنین تحرک اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی مجازی موجب ارتقای آموزش و کسب مهارت‌ها می‌شود و بسیاری از مسائل را با توجه به تحرکات اجتماعی فرامی‌گیرند و باخبر می‌شوند و حس تعهد و مسئولیت‌پذیری افراد در قبال خود و جامعه نسبتاً افزایش پیدا می‌کند (Kavousi & Kazemi, 2013: 142). همچنین لوپوسینی و صالح (Luppicipini and Saleh, 2017: 147) نشان دادند که در مناطقی که شبکه‌های اجتماعی پشتیبانی می‌شوند چالش‌های اجتماعی، اقتصادی، روانی و حقوقی در سطوح پایین‌تری قرار دارند.

دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس نقشی کلیدی در تربیت نسل جوان و آینده‌دار در ایران اسلامی برعهده دارند. این دانشگاه‌های کانون تحولات اجتماعی بوده و می‌توانند نقشی کلیدی در آموزش و تربیت دانشجویان بازی کنند. عوامل مختلفی بر فعالیت‌های دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس تاثیر دارد که از جمله مهمترین این عوامل که امروزه بر تمامی ارکان جامعه و افراد آن تاثیر دارد، شبکه‌های اجتماعی است. این شبکه‌های می‌توانند آثار مثبتی و یا مخربی در جامعه برجای بگذارند. دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس به تاثیر مخرب شبکه‌های اجتماعی بر رفتارها و فعالیت‌های دانشجویان همچون افزایش زمان اتلاف شده دانشجویان در فعالیت‌های مخرب شبکه‌های اجتماعی و کاهش زمان لازم برای فعالیت‌های آموزشی و یادگیری، کاهش راندمان تحصیلی، افزایش فعالیت‌های مخرب و نابه‌هنجار دوستیابی، افزایش فعالیت‌های هم‌هنگ و مخرب در فعالیت‌های آموزشی و آثار متعدد دیگر پی‌برده‌اند. با این شرایط این دانشگاه‌های به دنبال حل این مساله هستند که شبکه‌های اجتماعی چگونه و بر چه جنبه‌هایی از تحول اجتماعی تاثیر دارند، اما از آنجایی که تاکنون طراحی یک مدل برای شناخت آثار تکنولوژی نوین بر نسل نو و فرایندهای اجتماعی پیش رودر آینده که بتواند تحولات و تحرکات ناشی از انتشار شبکه‌های اجتماعی را پوشش دهد طراحی نشده، لذا این پژوهش، به بیان تأثیر عملکردهای شبکه‌های اجتماعی بر تحول اجتماعی در دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس می‌پردازد.

بنابراین، باتوجه به اهمیت شبکه‌های اجتماعی، این پژوهش به دنبال بررسی این سؤال هست که عملکردهای شبکه‌های اجتماعی چه تأثیری در ایجاد تحرک و تحول اجتماعی جوانان دارد؟

پیشینه تجربی پژوهش

نوری و همکاران (Noori et al., 2015) به بررسی ارتباط بین شبکه‌های اجتماعی نوظهور و رشد اجتماعی جوانان پرداختند. نتایج به‌دست‌آمده گویای آن است که ۱- بین استفاده از شبکه‌های

اجتماعی نوظهور، ۲- رفتار والدین در قبال استفاده از شبکه‌های اجتماعی نوظهور و ۳- جنس افراد و میزان رشد اجتماعی نوجوانان رابطه معنی‌داری وجود دارد.

حاجیانی و روغنیان (Hajiani & Roghanian, 2015) به تحقیقی تحت عنوان تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر پیوندهای اجتماعی و اخلاق اجتماعی پرداختند. یافته‌های تحقیق نشان داد شبکه‌های اجتماعی در کنار همه آثار مثبت خود، دارای پتانسیل لازم برای توسعه در تمامی ابعاد آموزشی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است، فضای مجازی با افزایش قدرت تحلیل و ایجاد روحیه انتقادی و شکل‌گیری خرد جمعی توانسته نیروی تفکر و ذهن کاربران شبکه اجتماعی را به مدد تعاملات اجتماعی و بهره‌گیری از ابزارهای اینترنتی ترکیب و همراه نماید و نیرویی عظیم با قدرت پردازشی بالا پدید آورد.

کاوسی و کاظمی (Kavousi & Kazemi, 2013) به تحقیقی تحت عنوان تحرک اجتماعی-سیاسی شبکه‌های اجتماعی مجازی بر شکل‌گیری بعد فرهنگی سرمایه اجتماعی پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داد که بین دو متغیر شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد و تأثیر متغیر مستقل بر وابسته، نسبتاً قوی است.

پاوان (Pavan, 2017) در تحقیقی به بررسی قدرت یکپارچه شبکه‌های مجازی آنلاین به جای اعتراض و بررسی نقشی که استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر فرایند نهادینه‌سازی دارد پرداخت. وی در این تحقیق دیدگاه مبتنی بر حادثه و دیدگاه مبتنی بر اعتراض را جهت ارتباطی که بین رسانه‌های اجتماع و جنبش‌ها وجود دارد را بررسی کرد. این تحقیق در میان افرادی که از سال ۲۰۱۴-۲۰۱۲ از شبکه توییتر استفاده می‌کردند انجام شد. نتایج این تحقیق نشان داد حامیان این شبکه‌ها با گذشت زمان و تغییر حالات گروه‌ها، راهبردهای خود جهت حفظ کمپین‌های اجتماعی را تغییر می‌دهند.

سو و همکاران (Suh et al., 2017) نقشی را که فیس‌بوک و توییتر جهت گسترش تظاهرات مردمی در جنبش وال‌استریت داشتند پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داد باوجود مقابله و سرکوب دولت برای مقابله با گروه‌های مخالف با جنبش وال‌استریت نتیجه عکس داده و افراد انگیزه بیشتری برای عضویت در این گروه‌ها پیدا کرده‌اند.

پونته و همکاران (Ponte et al., 2015) به تحقیقی با عنوان اثر شبکه‌های اجتماعی آنلاین بر نظم اجتماعی پرداختند. هدف این تحقیق بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر نظم اجتماعی بود. روش تحقیق توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه کاربران اینترنتی ایالت کارولینای جنوبی در آمریکا در سال ۲۰۱۵ بود. نتایج نشان داد در گروهی که عضو فعال در شبکه‌های اجتماعی هستند نظم اجتماعی در سطح بالاتری وجود دارد؛ بنابراین می‌توان گفت شبکه‌های اجتماعی عامل مؤثری در نظم و امنیت اجتماعی هستند.

آلگری و همکاران (Algrey et al., 2015) در تحقیقی به بررسی تحلیل نظریه‌ها و پیامدهای ناشی از شبکه‌های اجتماعی بر سبک زندگی جوانان در بستر خانواده در کشور اروگوئه پرداختند. از دید محققان اگر در رسانه‌های فضای سایبر، به شبکه‌های خبری و شبکه‌های اجتماعی به‌دقت نگاه کنیم، نقش گسترده آنان را در ترویج سبک زندگی غیربومی و در برخی مواقع برنامه‌ریزی از طریق این شبکه‌ها برای سازمان‌دهی اعتراضات و براندازی حکومت‌هایی که در برابر سبک زندگی غیربومی مقاومت می‌کنند را شاهد خواهیم بود.

یومانز و یورک (Youmans & York, 2012) به بررسی رسانه اجتماعی و ابزارهای فعال: توافقات کاربر، علائق شرکتی و زیربنای اطلاعاتی جنبش‌های اجتماعی مدرن پرداختند. این تحقیق با در نظر گرفتن کاربرانی از کشورهای عربی که بهار عربی در آن صورت گرفته شد. محققین در این تحقیق فضای تویتر و فیس‌بوک را برای این امر رصد کردند. نتایج این تحقیق نشان داد وجود گروه‌های فشار در این مناطق (کمپین‌های حامی رژیم، پلیس‌های این جوامع، تاکتیک‌های ضد شورش و...) منجر به جلوگیری موفقیت افراد در این فضا برای انجام فعالیت‌های سیاسی و تحرکات اجتماعی می‌شود.

سیگیل (Siegel, 2009) نقشی را که شبکه‌های اجتماعی بر کنش‌های اجتماعی دارد بررسی کرد. این مقاله، یک مدل تصمیم‌گیری متقابل در شبکه‌های اجتماعی معرفی می‌کند که در آن افراد انگیزه‌های ناهمگونی در مشارکت دارند. وی در این تحقیق مدلی ارائه داد که ویژگی‌های کامل‌تری از نقش ساختار شبکه ارائه می‌دهد و سطح انتظارات از مشارکت در انواع شبکه را پیش‌بینی می‌کند.

چارچوب نظری و مدل مفهومی پژوهش

امروزه شبکه‌های اجتماعی به طور روزافزون در جوامع مختلف در حال توسعه هستند. توسعه این شبکه‌ها آثار مختلفی بر زندگی فردی و جمعی افراد برجای می‌گذارد. از اینرو با توجه به اینکه در هیچ پژوهشی به مطالعه عملکردهای شبکه‌های اجتماعی در ایجاد تحول اجتماعی در جوامع پرداخته نشده است، این خلاء احساس شد که اولاً عملکردهای شبکه‌های اجتماعی از چه عواملی تشکیل شده است و ثانیاً این عملکردها چه تاثیری بر ایجاد تغییر و تحول اجتماعی برجای می‌گذارند. براین اساس در این پژوهش به مطالعه عملکردهای شبکه‌های اجتماعی و تاثیر آنها بر تحول اجتماعی پرداخته شده است.

دیوید میرمان اسکات بیان می‌کند که رسانه اجتماعی امکانی فراهم می‌آورد که افراد در آن به‌صورت برخط به تبادل نظر، محتوا، فکر و ارتباطات می‌پردازند و این نوع رسانه از آن‌رو با رسانه رایج تفاوت دارد که هرکسی می‌تواند در رسانه اجتماعی، اثر خلق کند، نظر بدهد و به محتوای آن

بمفزاید. رسانه اجتماعی می‌تواند به شکل متن، صدا، تصویر، ایماء و اجتماعات باشد (Scot, 2010: 25). شبکه‌های اجتماعی مجازی، نسل جدیدی از وبسایت‌های اینترنتی هستند. در این وبسایت‌ها، کاربران اینترنتی حول محور مشترکی به صورت مجازی با هم جمع می‌شوند و جماعت‌های آنلاین تشکیل می‌دهند. شبکه‌های اجتماعی، متناسب با نوع موضوع فعالیتشان امکانات دیگری از قبیل خبرخوان‌های اینترنتی، بازی‌های آنلاین، قابلیت آپلود کردن ویدیوها، فایل‌های کامپیوتری و برقراری ارتباط با سایر رسانه‌های شخصی نیز در گزینه‌هایشان دارند (Miller et al., 2016: 286).

براین اساس، شناخت کارکردهای شبکه‌های اجتماعی مجازی و آگاه کردن مخاطبین با کارکرد این شبکه‌ها یک ضرورت است. شبکه‌های اجتماعی مجازی پدیده نوظهوری است که همزمان با توسعه فناوری اطلاعات در دنیا رایج و با استقبال گسترده‌ی اقشار مختلف مردم روبرو شده است. شبکه‌های اجتماعی مجازی فضایی هستند که اجازه می‌دهند افراد در جامعه‌ای جدید، به طور مجازی زندگی کنند. Habermass بر این باور است که قلمرو عموم که آن را عرصه عمومی می‌نامد، در عصر مدرن احیاء شده و در مکان‌هایی مانند قهوه‌خانه‌ها، قرائت‌خانه‌ها و محافل بحث و گفتگو متجلی شده است؛ به این معنی می‌توان گفت که شبکه‌های اجتماعی، جماعت‌هایی در وضعیت مدرن و واسطه‌ای میان جامعه و دولت‌های مدرن‌اند که وارد مسائل مربوط به امر عمومی می‌شوند. چونگ و حسین (Chung & Hossain, 2010) بیان می‌کنند صفحات پروفایل افراد در شبکه‌های اجتماعی، ایجاد وبلاگ شخصی در این فضا، گذاشتن عکس‌ها، موسیقی، لینک‌ها و غیره همه فضایی جذاب برای تعاملی مجازی فراهم می‌کند. از این رو، شناخت عملکرد این شبکه‌ها در عصر حاضر، این شانس به خالقان خود می‌دهد که آن جنبه‌هایی از هویت که پیش‌تر پنهان بود، افشاء کنند. به این ترتیب، کاربران شبکه‌های اجتماعی بیان می‌کنند که این «من واقعی» است که نمایش داده می‌شود (Chung & Hossain, 2010: 566). آنچه حائز اهمیت است این است که شبکه‌های اجتماعی کارکردهایی دارد که باعث ایجاد تحول اجتماعی می‌شود. در این تحقیق ابتدا به عملکردهای شبکه‌های اجتماعی شامل تحرک، دانش، ایجاد پیوندهای اجتماعی، آگاهی‌بخشی، سازمان‌دهی اعتراضات اجتماعی و در نتیجه پیوستگی اجتماعی (Anousheh, 2014: 173-175) پرداخته می‌شود و سپس تاثیر این عملکردها بر ایجاد تحول اجتماعی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

تحرک اجتماعی

تحرک اجتماعی به جابجایی افراد در سلسله‌مراتب پایگاه‌های اجتماعی یا قشربندی اجتماعی اطلاق می‌شود. Sorokin به‌عنوان پیشگام نظریه‌پردازی در خصوص تحرک اجتماعی، آن را

جابجا شدن فرد درون نظام اجتماعی تعریف می‌کند. آنتونی گیدنز تحرک اجتماعی را به حرکت افراد و گروه‌ها بین موقعیت‌های اجتماعی - اقتصادی مختلف اطلاق می‌کند. او خاطرنشان می‌سازد که در مطالعه قشریندی اجتماعی نه تنها باید اختلافات بین موقعیت‌های اقتصادی یا مشاغل را در نظر گرفت، بلکه باید رخدادهای مربوط به افرادی که آن‌ها را اشغال کرده‌اند نیز مورد بررسی قرار گیرد (Cohen, 1989: 54). شدت و سرعت تحرک اجتماعی می‌تواند اثر مهمی بر شکل‌گیری طبقات اجتماعی داشته باشد. گیدنز تأکید می‌کند که پایین بودن میزان تحرک اجتماعی موجب افزایش انسجام طبقاتی و پیوستگی میان اعضای یک طبقه اجتماعی می‌شود. به عقیده وی، پایین بودن تحرک اجتماعی موجب می‌شود اکثریت افراد متعلق به یک طبقه اجتماعی معین طی نسل‌ها در طبقه اجتماعی که از آن نشأت گرفته‌اند باقی بمانند. مفهوم تحرک اجتماعی به حرکتی که افراد به صورت جابجا شدن در سطوح مختلف سلسله‌مراتب اجتماعی انجام می‌دهند و تکلیف آن را معمولاً ملاحظات اشتغال تعیین می‌کند، اشاره دارد (Kavousi & Kazemi, 2013: 144). تحرک اجتماعی در تمام جوامع و همه نظام‌های اقتصادی - اجتماعی به یک اندازه و با یک شدت و ضعف دیده نمی‌شود. بلکه هراندازه در روند تکامل اجتماعی و تاریخی جوامع پیش رویم، بر میزان نسبی تحرک اجتماعی و طبقاتی افزوده می‌شود (Taghavi, 2010: 26). همچنین میزان تحرک اجتماعی از کشوری تا کشور دیگر متفاوت است، در داخل یک جامعه (در یک‌زمان) نیز متفاوت بوده و در طی زمان نیز این موضوع متفاوت است (پس از انقلاب صنعتی نسبت تحرک اجتماعی در جوامع غرب بیشتر شد). براین اساس یکی از عملکردهای شبکه‌های اجتماعی ایجاد تحرک اجتماعی است و این عملکرد بر ایجاد تحول اجتماعی تاثیر دارد.

آگاهی اجتماعی

امروزه دانایی و اطلاعات، به‌عنوان یکی از پیامدهای شبکه‌های اجتماعی در تحولات اجتماعی دنیای مدرن، نقش‌آفرین شده و روزه‌روز ابعاد گسترده‌ای، چه در سطح و چه در عمق پیدا می‌کند. تا جایی که یکی از عوامل مهم دستیابی جوامع به سرمایه اجتماعی کسب آگاهی است. آگاهی اجتماعی شامل مجموعه‌ای از افکار، عقاید و حساسیت نسبت به زندگی و توجه به هر آنچه در وسیع‌ترین معنا به امور عمومی اعم از سیاسی و یا اجتماعی، مربوط می‌شود، است (Niaz & Nasrabadi, 2009: 23). Fukuyama معتقد است قبل از ورود به هر سیستم تجاری یا اجتماعی باید آگاهی کافی درباره شبکه‌های اعتماد موجود آن سیستم و ویژگی‌های آن به دست آورد، زیرا اعتماد را پایه هرگونه مبادلات اقتصادی و اجتماعی می‌داند (Heidarabadi, 2010: 47). براین

اساس یکی از عملکردهای کلیدی شبکه‌های اجتماعی ایجاد آگاهی اجتماعی است که بر تحول اجتماعی تاثیر دارد.

پیوند اجتماعی

پیوند اجتماعی به معنای آن است که گروه وحدت خود را حفظ کرده و با عناصر وحدت‌بخش خود تطابق و هم‌نواپی داشته باشد. همبستگی و پیوند، احساس مسؤولیت متقابل بین چند نفر یا چند گروه است که از آگاهی و اراده برخوردار باشند و حائز معنایی اخلاقی است. از نظر Putnam، آنچه مشارکت همه اقشار مردم و پس‌اندازهایشان را در فرآیندهای تولیدی امکان‌پذیر ساخته بود، حس فراگیر درستکاری بود که به‌وسیله حس تعلق به اجتماع یکپارچه تقویت شده بود. از نظر Giddens برقراری پیوندهای اجتماعی را نمی‌توان با اقدام از بالا به پایین دولت یا با توسل به سنت تضمین کرد. ما ناچاریم زندگی را به شیوه‌های فعال‌تر از آنچه در نسل‌های پیشین درست بود ساخته و باید برای پیامدهای آنچه انجام می‌دهیم و عادت‌های شیوه زندگی که برگزیده‌ایم، فعالانه‌تر مسؤولیت بپذیریم و باید برای این راه، تعادل جدیدی بین مسؤولیت‌های فردی و اجتماعی بیابیم (Mohseni Tabrizi & Aghamohsani, 2010: 153). Emile Durkheim جامعه‌شناس فرانسوی، در تبیین و تحلیل همبستگی و پیوندهای اجتماعی مطرح می‌کند که همبستگی اجتماعی در دو نوع مکانیکی و ارگانیکی می‌باشد (Nasr-Abadi, 2006: 124). براین اساس یکی دیگر از عملکردهای شبکه‌های اجتماعی ایجاد پیوند اجتماعی است که تاثیر قابل توجه‌ای بر ایجاد تحول اجتماعی برجای می‌گذارد.

سازماندهی اعتراضات اجتماعی

جنبش‌های اجتماعی جدید که هدف آن‌ها کوششی هماهنگ و متمرکز برای رسیدن به هدف یا اهداف مشترک است، به‌نوعی متأثر از شبکه‌های اجتماعی شده‌اند و این جنبش‌های جدید شکلی از فعالیت مدنی و سیاسی عقلانی هستند.^۱ این شبکه‌ها هم می‌توانند برای مراقبت و نظارت متمرکز و ثبت و ضبط مدارک و شواهد به کار روند و هم می‌توانند در خدمت استقلال محلی و مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌های سیاسی قرار بگیرند؛ بنابراین می‌توان گفت که شبکه‌های اجتماعی، جماعت‌هایی در وضعیت مدرن و واسطه‌ای میان جامعه و دولت‌های مدرن هستند که وارد مسائل مربوط به امر عمومی می‌شوند.^۲ ماه پیشانیان (Mahpishanian, 2015) بیان می‌کند که کاربرد شبکه‌های اجتماعی این امکان را به جنبش‌های اجتماعی می‌دهد که

^۱ <http://www.communicationage.blogfa.com/post-28.aspx>

^۲ <http://anjoman.mcstudies.ir/2011/05/social-networks-report.html>

روش‌های سنتی بیان اعتراضات خود، همانند راهپیمایی‌ها، اعتراضات، شعارها و استفاده از نمادها را آسان‌تر به‌کاربرده و آن‌ها را با روش‌های نمادین جدید ترکیب کنند. بنابراین، چنین جنبش‌هایی توانمندی بیشتری برای جذب طبقه جوان جامعه و شکل دادن به افکار عمومی دارند. با کاربرد تکنولوژی‌های اطلاعاتی، جنبش‌های اجتماعی به استفاده از پوشش رسانه‌ای جمعی نیازی ندارند. انوشه (Anousheh, 2014) بیان کردند که شبکه‌های اجتماعی با توسعه ارتباطات و اطلاعات زمینه بروز اعتراضات اجتماعی و نیز توسعه آن را فراهم می‌کنند. در نهایت برخی از این اعتراضات به ایجاد تحولات اجتماعی منتهی می‌شود. براین اساس سازماندهی اعتراضات اجتماعی یکی دیگر از عملکردهای شبکه‌های اجتماعی است که بر تحول اجتماعی تاثیر دارد.

پیوستگی اجتماعی

اخیراً تعداد قابل توجهی از شبکه‌های اجتماعی، دقیقاً باهدف توسعه مشارکت اجتماعی کارکنان در سازمان‌ها در زمینه‌های خاصی ایجاد شده است. هدف این شبکه‌ها افزایش پیوستگی اجتماعی بین افراد و جماعات سازمانی بوده است. به گفته آپادوری از جمله آثاری که فضای مجازی بر منابع هویت دارد، فشردگی فضا و زمان و سرزمین زدایی ناشی از آن است که این خود مرزهای محلی و ملی را به اندازه‌ای نفوذپذیر می‌کند که گستره روابط اجتماعی بیش از پیش فراملی و پیوند جماعت‌های مختلف با محل و مکان معین به نحو چشم‌گیری سست می‌شود (Adlipour et al., 2014: 17). حال نیز در این مورد بیان داشته است که با فرسوده‌تر شدن مرزهای ملی، مرزهای هویتی درهم می‌ریزد و سلطه بلامنازع هویت و فرهنگ ملی مخدوش می‌شود (Hall, 1991: 33). لذا می‌توان نتیجه گرفت که استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی همچون شبکه‌های اجتماعی مجازی، هویت فرهنگی خاص افراد یک جامعه و در نتیجه پیوستگی اجتماعی را دستخوش تغییر می‌نماید. انوشه (Anousheh, 2014) بیان می‌کند که شبکه‌های اجتماعی از طریق سازماندهی به جذب هواداران بیشتر و انسجام و پیوستگی درونی و از سوی دیگر به ایجاد اتحاد و ائتلاف میان بازیگران اجتماعی کمک می‌کنند. بنابراین یکی دیگر از عملکردهای شبکه‌های اجتماعی ایجاد پیوستگی اجتماعی است که بر تحول اجتماعی تاثیرگذار است.

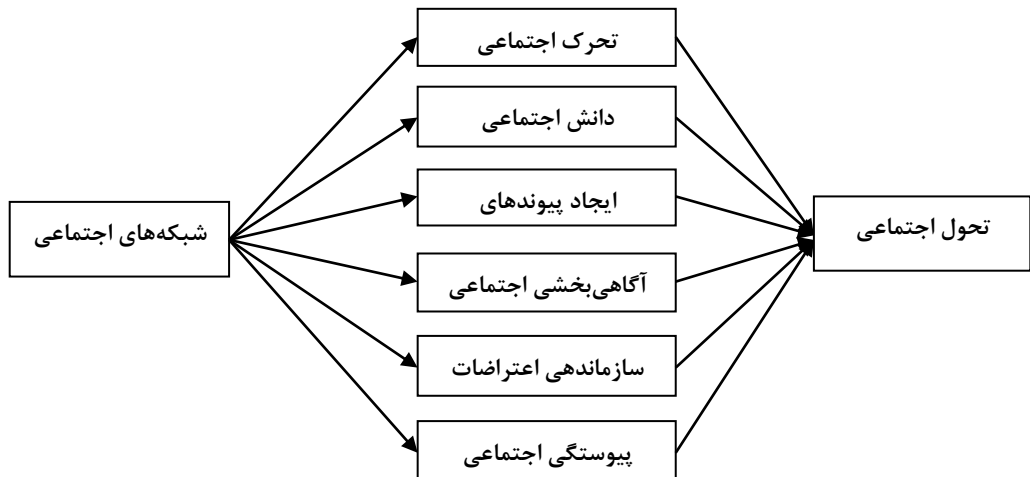
دانش اجتماعی

یکی از رویکردهای اصلی شبکه‌های اجتماعی، ایجاد و به اشتراک گذاشتن دانش کاربران شبکه با یکدیگر است. در رابطه با اهمیت موضوع به اشتراک گذاشتن دانش در شبکه‌های اجتماعی، می‌توان گفت بدون آن، شبکه اجتماعی در سازمان معنا ندارد. هدف از این کار آن است که هر یک از کاربران بتواند کمبودهای دانش خود را در مورد مسائل مختلف کاری بیان نماید و از دیگران درخواست کمک داشته باشد یا به آن‌ها کمک نماید (Mohkamkar & Halaj, 2014: 101). بر

این اساس شبکه‌های اجتماعی با ایجاد و انتقال دانش می‌توانند به رشد و بالندگی جامعه کمک کند. بنابراین یکی دیگر از عملکردهای شبکه‌های اجتماعی ایجاد و توسعه دانش اجتماعی است که بر تحول اجتماعی تاثیر دارد.

بطور کلی شبکه‌های اجتماعی مجازی همانند آزمایشگاهی است که جنبش‌های اجتماعی، میزان توانمندی خود را بررسی می‌کنند. در چنین حالتی، شبکه‌های اجتماعی، تنها به‌عنوان وسیله سیاسی عمل نمی‌کنند، بلکه خود به فضای سیاسی تبدیل می‌شوند. همچنین کاربرد شبکه‌های اجتماعی این امکان را به جنبش‌های اجتماعی می‌دهد که روش‌های سنتی بیان اعتراض خود، همانند راهپیمایی‌ها، اعتراض‌ها، شعارها و استفاده از نمادها را آسان‌تر به کار ببرد و آن‌ها را با روش‌های نمادین جدید ترکیب کنند. بر همین اساس، این جنبش‌ها توانمندی بیشتری برای جذب طبقه جوان جامعه و شکل دادن به افکار عمومی دارند (Ebrahimifar & Yaghoubifar, 2014: 76)؛ زیرا افکار عمومی نوعی داوری مردم در یک مسئله همگانی مورد اختلاف در زمانی مشخص است. از این رو حاصل جمع افکار عمومی، فردی نیست، بلکه نتیجه کنش متقابل فردی و گروهی در یک ساختار فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خاص است که در مجموع می‌توان آن را نوعی تولید اجتماعی نامید که در بسیاری موارد تعیین‌کننده است و می‌تواند خود را بر تصمیم‌سازی‌های یک اجتماع تحمیل کند (Mahdavi, 2013: 33).

در این پژوهش تاثیر عملکردهای شبکه‌های اجتماعی شامل تحرک اجتماعی، دانش اجتماعی، ایجاد پیوندهای آگاهی‌بخشی اجتماعی، سازماندهی اعتراضات و پیوستگی اجتماعی بر تحول اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس، مدل مفهومی پژوهش در قالب شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

فرضیه‌های پژوهش

- بر اساس مباحث فوق و مدل مفهومی، فرضیه‌های پژوهش به شکل زیر تبیین می‌شود:
- شبکه‌های اجتماعی با افزایش تحرک اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند.
 - شبکه‌های اجتماعی با افزایش دانش اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند.
 - شبکه‌های اجتماعی با ایجاد پیوندهای اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند.
 - شبکه‌های اجتماعی با افزایش آگاهی‌بخشی اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند.
 - شبکه‌های اجتماعی با سازمان‌دهی اعتراضات اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند.
 - شبکه‌های اجتماعی با افزایش پیوستگی اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند.

روش پژوهش

این پژوهش بر اساس هدف از پژوهش‌های کاربردی محسوب می‌شود و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها پژوهشی توصیفی - پیمایشی، از نوع تحلیل همبستگی است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس انتخاب شد. دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس است. در کل، ۱۴ واحد دانشگاه آزاد اسلامی در شهرهای شیراز، فسا، آباده، جهرم، قیرکارزین، فیروزآباد، لامرد، داراب، کازرون، مرودشت، استهبان، نی‌ریز، اقلید و سپیدان وجود دارد که حجم دانشجویان این دانشگاه‌ها در بازه زمانی ۱۳۹۴-۱۳۹۵ تقریباً برابر با ۳۵۵۰۰ نفر بود. در این تحقیق از روش نمونه‌گیری در دسترس و برای به دست آوردن حجم نمونه، از فرمول کوکران استفاده شده است. براین اساس ۳۹۴ پرسشنامه محقق ساخته در میان اعضای نمونه توزیع شد که در نهایت ۳۸۰ پرسشنامه کامل جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ و SMART PLS نسخه ۲ استفاده شد. مدلسازی معادلات ساختاری بهترین ابزار برای تحلیل تحقیقاتی است که روابط بین متغیرها پیچیده، حجم نمونه اندک و توزیع داده‌ها غیرنرمال باشد (Diamantopoulos et al., 2012: 438). از آنجایی که اثر تعاملی دو متغیر با توزیع نرمال در بیشتر مواقع دچار چولگی می‌شود بهتر است از روش PLS برای بررسی تحلیل اثر تعاملی استفاده شود که به توزیع نرمال حساسیت نداشته باشد (Davari & Rezazadeh, 2014: 9). برای تحلیل مدل‌ها در روش معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی (PLS-SEM) ابتدا باید به بررسی برازش مدل و سپس آزمودن فرضیه‌های پژوهش پرداخت. در این پژوهش مدل تحلیلی شامل ۷ متغیر است که متغیرهای تحرک اجتماعی، دانش اجتماعی، پیوندهای اجتماعی، آگاهی‌بخشی

اجتماعی، اعتراضات اجتماعی و پیوستگی اجتماعی به‌عنوان متغیر مستقل و متغیر تحول اجتماعی به‌عنوان متغیر وابسته انتخاب شد. پرسشنامه این پژوهش دارای 41 سؤال است که به منظور بررسی روایی آن از روایی صوری استفاده شد. برای تعیین روایی صوری، پرسشنامه در اختیار ۵ نفر از اساتید دانشگاه قرار گرفت و تایید شد. برای سنجش پایایی مدل به بررسی پایایی مرکب و آلفای کرونباخ پرداخته شده است. روایی پرسشنامه توسط دو معیار روایی همگرا و واگرا که مختص مدل‌سازی معادلات ساختاری است، بررسی شد. معیار AVE نشان‌دهنده میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر سازه با شاخص‌های خود است. به بیان ساده‌تر AVE میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد که هر چه این همبستگی بیشتر باشد برازش نیز بیشتر است. نتایج در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱. آلفای کرونباخ، پایایی مرکب و روایی همگرا سازه‌های مدل

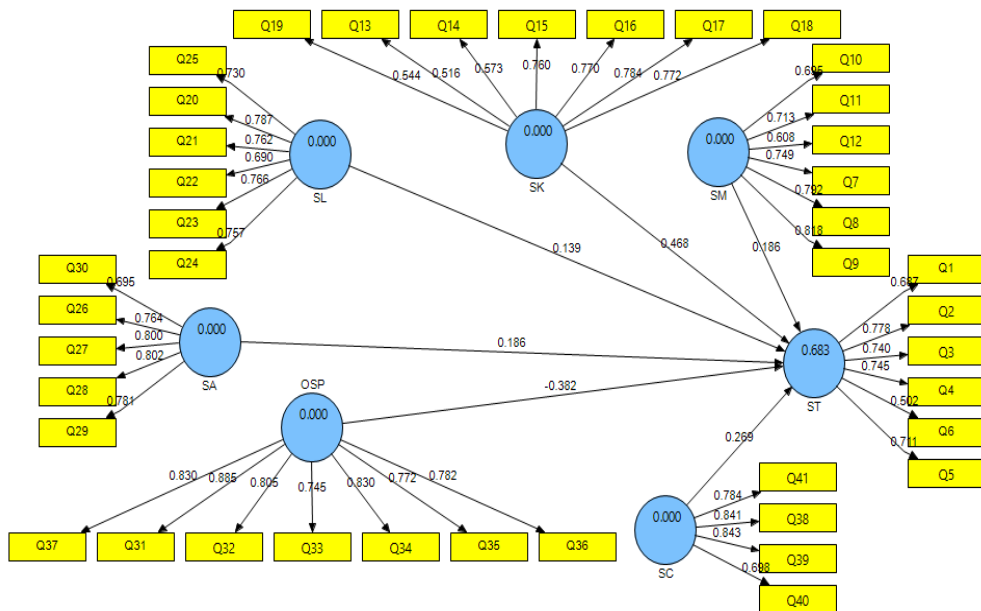
عنوان در مدل	متغیرهای پنهان (مکنون)	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha>0/7)	ضریب پایایی ترکیبی (CR) (CR>0/7)	(AVE)
OSP	سازمان‌دهی اعتراضات اجتماعی	۰/۹۱	۰/۹۳	۰/۶۵
SA	آگاهی اجتماعی	۰/۸۲	۰/۸۷	۰/۶۵
SC	پیوستگی اجتماعی	۰/۸۰	۰/۸۷	۰/۶۶
SK	دانش اجتماعی	۰/۸۰	۰/۸۵	۰/۶۷
SL	پیوند اجتماعی	۰/۸۴	۰/۸۸	۰/۷۱
SM	تحرك اجتماعی	۰/۸۲	۰/۸۷	۰/۷۵
ST	تحول اجتماعی	۰/۷۸	۰/۸۴	۰/۸۴

در جدول ۱ همه متغیرها از پایایی بالایی در مدل برخوردارند. پایایی مرکب و ضریب آلفای کرونباخ در مورد همه متغیرها بالاتر از ۰/۷ است. در نتیجه برازش مناسب مدل تایید می‌شود. AVE همه سازه‌ها بالاتر از ۰/۵ است و در نتیجه روایی همگرای مدل و مناسب بودن برازش مدل‌های اندازه‌گیری تأیید می‌شود.

یافته‌های پژوهش

در این بخش از پژوهش یافته‌های حاصل از برازش مدل بیان شده است. در این مدل بارهای عاملی بالای ۶۰ درصد قابل قبول معرفی می‌شوند. در شکل ۲ اعداد و یا ضرایب به دو دسته

تقسیم می‌شوند. دسته‌ی اول، معادلات اندازه‌گیری است که روابط بین متغیرهای پنهان (بیضی) و متغیرهای آشکار (مستطیل) می‌باشند. این معادلات را اصطلاحاً بارهای عاملی^۱ گویند. دسته دوم معادلات ساختاری هستند که روابط بین متغیرهای پنهان می‌باشند و برای آزمون فرضیه‌ها استفاده می‌شوند. به این ضرایب اصطلاحاً ضرایب مسیر^۲ گفته می‌شود. با توجه به مدل در حالت تخمین ضرایب می‌توان بارهای عاملی و ضرایب مسیر را برآورد کرد.

شکل ۲. خروجی نرم‌افزار- مدل آزمون شده پژوهش (ضرایب مسیر و بارهای عاملی)

در این پژوهش برای بررسی برازش مدل ساختاری از ضرایب R^2 و معیار Q^2 استفاده می‌شود. R^2 معیاری است که برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود و نشان از تاثیر یک متغیر برونزا بر یک متغیر درونزا دارد. براساس جدول ۴ مقدار R^2 که نشان دهنده توانایی مدل در توصیف سازه است، برای تحول اجتماعی معادل ۰/۶۸ است. این نتایج نشان‌دهنده آن است که مدل ارائه‌شده توانایی قابل قبولی برای شرح تحول اجتماعی دارد. Q^2 یک معرف تناسب پیش مدل است. مقدار بزرگ‌تر از صفر Q^2 نشان می‌دهد که مدل برای یک سازه درون‌زای معین دارای تناسب پیش‌بین است. هر چه

¹ Loading Factor

² Path Coefficient

مقادیر Q^2 مربوط به سازه‌های درون‌زای یک مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل دارد. در این تحقیق تنها یک متغیر درون‌زا (تحول اجتماعی، ST) وجود داشت که مقدار Q^2 برابر با $0/۳۲$ شده است. مقادیر Q^2 بالای صفر نشان می‌دهند که مقادیر مشاهده شده خوب بازسازی شده‌اند و مدل توانایی پیش‌بینی دارد (Henseler, 2017: 372).

پس از بررسی برازش بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل، برازش کلی مدل از طریق معیار GOF که توسط تن‌هاوس و همکاران (Tenenhaus et al., 2004) ارائه شده، استفاده می‌شود. البته تن‌هاوس و همکاران (Tenenhaus et al., 2004) شاخص کلی برازش را برای بررسی برازش مدل معرفی نموده‌اند. ملاک کلی برازش (GOF) را می‌توان با محاسبه میانگین هندسی میانگین اشتراک و R^2 به دست آورد.

$$GOF = \sqrt{\text{average (Communalities)} * R^2}$$

شاخص GOF بین صفر تا یک قرار دارد و مقادیر نزدیک به یک نشانگر کیفیت مناسب مدل هستند. مقادیر اشتراک در قالب جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. مقادیر اشتراکی سازه‌های مدل

متغیرها	Communality
OSP	۰/۶۵
SA	۰/۶۰
SC	۰/۶۲
SK	۰/۴۶
SL	۰/۴۶
SM	۰/۵۳
ST	۰/۴۸

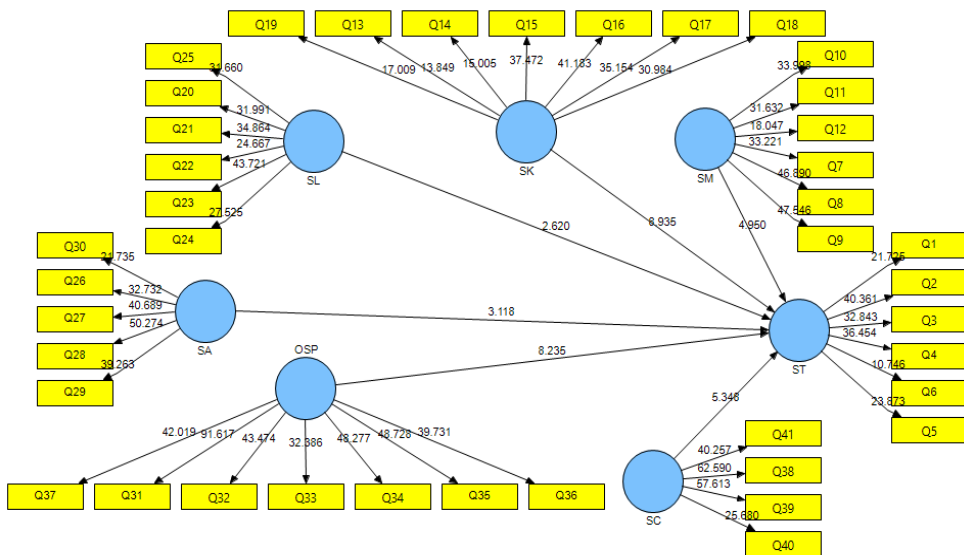
براین اساس متوسط مقدار شاخص اشتراک برابر است با $0/۵۴$. میزان R^2 نیز برابر است با $0/۶۸$ این مقدار بر اساس خروجی ضرایب مسیر در حالت استاندارد قابل‌رویت است. طبق فرمول محاسبه GOF داریم:

$$GOF = \sqrt{0/54 * 0/68} = 0/60$$

حدود شاخص GOF بین صفر و یک بوده. وتزلس و همکاران (Wetzels et al., 2009) سه مقدار $0/۱$ ، $0/۲۵$ و $0/۳۵$ را به ترتیب به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی کرده‌اند. با توجه به مقدار $0/۶۰$ مدل تحقیق از مطلوبیت قوی برخوردار است.

برای آزمون فرضیات از معنی‌داری ضرایب مسیر استفاده شده است (Rezaie, 2015: 10). برای به دست آوردن t آماری نیز از آزمون بوتاستراپ با ۵۰۰۰ تکرار استفاده شده است. خروجی نرم‌افزار برای بررسی فرضیه‌ها در شکل ۳ ارائه شده است.

ضریب مسیر، نشان‌دهنده اثر مستقیم یک سازه بر روی سازه دیگر است. ضرایب به دست آمده زمانی معنی‌دار هستند که مقدار آزمون معنی‌داری آن‌ها از عدد $1/96$ بزرگ‌تر باشد. وقتی مقادیر t در بازه بیشتر از $1/96+$ و کمتر از $1/96-$ باشند، بیانگر معنادار بودن پارامتر مربوطه و متعاقباً تأیید فرضیه‌های پژوهش است. همان‌گونه که در شکل ۳ مشخص است، ضرایب t میان تمامی سازه‌های پژوهش بزرگ‌تر از $1/96$ است لذا تمامی فرضیات تأیید می‌شود.

شکل ۳. خروجی نرم‌افزار - ضرایب t مربوط به فرضیات پژوهش

در جدول زیر نیز می‌توان نتایج کلیه فرضیه‌های پژوهش را نشان داد:

جدول ۳. نتایج کلی فرضیات تحقیق

قبول یا رد فرضیه	معنی‌داری	آماره t	ضریب مسیر استاندارد شده β	فرضیه‌ها
قبول	Sig<0.05	۴/۹۵۰	۰/۱۸۶	تحرك اجتماعى ← تحول اجتماعى
قبول	Sig<0.05	۸/۹۳۵	۰/۴۶۸	دانش اجتماعى ← تحول اجتماعى

قبول	Sig<0.05	۲/۶۲۰	۰/۱۳۹	پیوند اجتماعی ← تحول اجتماعی
قبول	Sig<0.05	۳/۱۱۸	۰/۱۸۶	آگاهی اجتماعی ← تحول اجتماعی
قبول	Sig<0.05	۸/۲۳۵	-۰/۳۸۲	سازمان‌دهی اعتراضات اجتماعی ← تحول اجتماعی
قبول	Sig<0.05	۵/۳۴۸	۰/۲۶۹	پیوستگی اجتماعی ← تحول اجتماعی

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این تحقیق طراحی مدل تاثیرگذاری عملکردهای شبکه‌های اجتماعی (تحرك اجتماعی، دانش اجتماعی، ایجاد پیوندهای اجتماعی، آگاهی‌بخشی اجتماعی، سازمان‌دهی اعتراضات اجتماعی و پیوستگی اجتماعی) بر تحول اجتماعی بود.

یافته‌های تحقیق نشان داد که شبکه‌های اجتماعی با افزایش تحرك اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند. وجود شبکه‌های اجتماعی می‌تواند به دلیل افزایش جریان دانشی، افزایش فرصت‌های آشنایی بین گروه‌ها و بهبود شناخت زمینه را برای تحول اجتماعی مهیا سازد. نتایج بدست‌آمده با تحقیق‌های جباری فر و همکاران (Jabbarifar et al., 2015) هم‌راستا می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان داد شبکه‌های اجتماعی با افزایش دانش اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند. یکی از مهم‌ترین زمینه کارکرد در تحول اجتماعی تسريع تسهيم دانش در بين جوانان است. در صورتی که افراد دانش کسب کرده یا تولید کرده خود را با اطمینان خاطر در اختیار سایر جوان‌ها قرار دهد، زمینه ایجاد تحول را بین جوانان مهیا می‌نماید. در پژوهش آلگری و همکاران (Algrey et al., 2015) محققین بیان نمودند افزایش توجه به زمینه آگاهی بخشی و همچنین دانش افزایی شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان یک کارکرد مهم در استفاده از شبکه‌های اجتماعی، زمینه برای افزایش تحول و تغییر در زندگی جوانان ایجاد خواهد نمود که این نتایج با پژوهش حاضر هم‌راستا است. یافته‌های تحقیق نشان داد شبکه‌های اجتماعی با ایجاد پیوندهای اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند. به نظر بسیاری از محققین، شبکه‌های اجتماعی یکی از کارکردهایی که دارد می‌تواند پیوندهای اجتماعی در میان فرهنگ‌ها، مذاهب، قوم‌های مختلف بافاصله‌های مکانی بالای چندصد کیلومتر به‌خوبی ایجاد نماید. در تحقیق حاجیانی و روغنیان (Hajiani & Roghanian, 2015) محققان بیان داشتند که شبکه‌های اجتماعی از طریق بهبود افزایش پیوندهای اجتماعی می‌تواند زمینه افزایش و تأثیرگذاری بر تحول اجتماعی و اخلاقی جوانان مهیا نمایند که این نتایج با پژوهش حاضر هم‌راستا است. یافته‌های تحقیق نشان داد شبکه‌های اجتماعی با افزایش آگاهی‌بخشی اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند. قدر مسلم شبکه‌های اجتماعی به‌واسطه افزایش دسترسی جوانان به منابع زیاد همانند کتاب‌ها و مقالات

الکترونیکی، اخبار و ارتباط مستقیم بیشتر با خبرگان حوزه‌های مختلف بالأخص اجتماعی، راه را برای تسریع آگاهی اجتماعی مهیا می‌نماید؛ بنابراین افزایش سطح آگاهی و شناخت می‌تواند زمینه‌ساز تقویت تحول اجتماعی در نیروی انسانی باشد. آگری و همکاران (Algrey et al., 2015) بیان نمودند با افزایش توجه به زمینه آگاهی بخشی و همچنین افزایش دانش شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان یک کارکرد مهم در استفاده از شبکه‌های اجتماعی، می‌توان بیان نمود که این تغییرات زمینه را برای افزایش تحول و تغییر در بین زندگی جوانان ایجاد خواهد نمود که این نتایج با پژوهش حاضر هم‌راستا است. یافته‌های تحقیق نشان داد شبکه‌های اجتماعی با سازمان‌دهی اعتراضات اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند. عدم موفقیت این شبکه‌ها در ایجاد اعتراضات اجتماعی برحسب تجربه افراد منجر به کاهش تحرک می‌شود. تحقیق احمد و همکاران (Ahmed et al., 2016) به نقش فناوری اطلاعات و شبکه‌های اجتماعی در افزایش سرعت بخشی سازمان‌دهی اعتراضات خیابانی و ایجاد تحول و انگیزه بین معترضین اشاره داشت، این یافته هم‌راستای با یافته‌های تحقیق حاضر است. یافته‌های تحقیق نشان داد شبکه‌های اجتماعی با افزایش پیوستگی اجتماعی، تحول اجتماعی ایجاد می‌کنند. افزایش نقش مثبت شبکه‌های اجتماعی در تقویت پیوستگی اجتماعی می‌تواند زمینه نفوذ بین جوانان و تحول آن‌ها را آغاز نماید. در تحقیق احمد و همکاران (Ahmed et al., 2016) محققین بیان داشتند که استفاده از شبکه‌های اجتماعی در جریان اعتراضات خیابانی سال ۲۰۱۱ موسوم به بیداری اسلامی (بهار عربی)، وجود شبکه‌های اجتماعی و شعارها و اتفاقات و انتقال صحبت‌های رهبران شورش به تظاهرکنندگان باعث افزایش پیوستگی و افزایش انگیزه برای ادامه اعتراضات بوده است؛ که این موضوع نشان‌دهنده آن است که افزایش پیوستگی باعث تقویت انگیزه و تحول در بین جوانان مصری شده است که با این پژوهش هم‌راستا است.

با توجه یافته‌های تحقیق پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود.

- دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس از شبکه‌های اجتماعی به منظور ایجاد و تسهیم دانش بین دانشجویان با یکدیگر و نیز بین دانشجویان و اساتید و بین اساتید با یکدیگر استفاده کنند.
- دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس از شبکه‌های اجتماعی به منظور بهبود روابط بین دانشجویان و اساتید با یکدیگر و با سایر کارکنان دانشگاه و نیز در نهایت بهبود پیوستگی اجتماعی بین این افراد استفاده نمایند.
- دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس از شبکه‌های اجتماعی به منظور معرفی دانشگاه و نیز دستاوردها و فعالیت‌های آن به افراد و گروه‌های درون و برون دانشگاهی استفاده کنند و از این طریق سطح آگاهی اجتماعی در زمینه‌های دارای اولویت را فراهم نمایند.

- دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس از شبکه‌های اجتماعی در تقویت سرمایه اجتماعی و بسیج عمومی در مدیریت بحران و بطور کلی سازماندهی اعتراضات اجتماعی در راستای با منافع دانشگاه و جامعه استفاده کنند.

References

- Adlipour, S., Ghasemi, V., & Mirmohamadtabar, S. A. (2014). Effects of Facebook on youth cultural identity of Isfahan. *Iran Cultural Research*, 7(1), 1-28. (in Persian).
- Ahmed, A. M., Abed, H. N., Hassoon, N. H., & Ahmed, A. L. (2016). The Impact of Digital Communication on Social Networks: A Review. *International Journal of Computer Science and Mobile Computing*, 5(1), 183-190.
- Algrey, N, Pine, B, Brown, A. (2015). Theories and consequences of social networks on the lifestyle of young people in the context of the family in Uruguay. University of Colombia.
- Anousheh, E. (2014). The Role of Social Networks in the Middle East Developments with Emphasis on Facebook. *Political International Researches*, 5(16), 169-191. (in Persian).
- Chung, K. S. K., & Hossain, L. (2010). Towards a social network model for understanding information and communication technology use for general practitioners in rural Australia. *Computers in Human Behavior*, 26(4), 562-571.
- Cohen, B. (1989). *Study of sociology* (translated by Mohesen Salasi). Tehran: Farhang Moaser Publisher. (in Persian).
- Davari, A., & Rezazadeh, A. (2014). *Structural Equation Modeling With PLSSoftware*. Tehran: Organization Jahad Daneshgahi Publication. In Persian..
- Diamantopoulos, A., Sarstedt, M., Fuchs, C., Wilczynski, P., & Kaiser, S. (2012). Guidelines for choosing between multi-item and single-item scales for construct measurement: a predictive validity perspective. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 40(3), 434-449.
- Ebrahimifar, T., & Yaghoubifar, H. (2014). Effect of social networks on public thought (Investigation of presidential election, 2008). *Quarterly of Policing Knowledge of the Capital Police*, 7(1), 69-94. (in Persian).

- Elson, S. B., Yeung, D., Roshan, P., Bohandy, S. R., & Nader, A. (2012). Using social media to gauge Iranian public opinion and mood after the 2009 election. Rand Corporation.
- Hajiani, E., & Roghanian, Z. (2015). Meta-analysis of accomplished research about effects of virtual environments on social ethic. International Conference in Technology and Sciences Engineering, Istanbul, Eide Pardaz institute of Capital. https://www.civilica.com/Paper-RSTCONF01-RSTCONF01_173.html. (in Persian).
- Hall, S. (1991). Old and new identities, old and new ethnicities (Translated by Shahriyar Vaghfipour). *Argheanoon Journal*, 2, 319-352. (in Persian).
- Heidarabadi, A. (2010). Social Trust and Socio-cultural Factors Involving on it (A Case Study of 20 to 29 Years old in Mazandaran). *Sociological Studies of Youth Journal*, 1(1): 39-66. (in Persian).
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sinkovics, R. R. (2009). The use of partial least squares path modeling in international marketing. In *New challenges to international marketing* (pp. 277-319). Emerald Group Publishing Limited.
- Jabbarifar, T., Jahangareh Orizghi, M., & Zarei, E. (2015). The impact of media and virtual social networks on culture-building. Second National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, https://www.civilica.com/Paper-EPSCONF02-EPSCONF02_0586.html. (in Persian).
- Kavousi, E., & Kazemi, H. (2013). The role of social-political movement of virtual social media on forming cultural-capital-social dimension. *Media Studies*, 8(23), 137-149. (in Persian).
- Li, Y. (2015). Social capital in sociological research: Conceptual rigour and empirical application. *The handbook of research methods and applications on social capital*, 1-20.
- Luppigini, R., & Saleh, R. H. (2017). The role of online social networks for divorced Saudi women in the face of social, psychological, economic, and legal challenges. *Technology in Society*, 51, 142-152.
- Mahdavi, M. (2013). Cyber as power area. *Dynamic Thinking Journal*, 2(10). (in Persian).
- Mahpishanian, M. (2015). Social networks and political and psychological injuries. *rahavardnoor*, 10(35): 16-21. (in Persian).

- Miller, D., Costa, E., Haynes, N., McDonald, T., Nicolescu, R., Sinanan, J., & Wang, X. (2016). How the world changed social media. (p. 286). UCL press.
- Mohkamkar, I., & Halaj, M. M. (2014). What are social media finding? *Disciplinary Knowledge Magazine in North Khorasan*, 1(3), 23-39. (in Persian).
- Mohseni Tabrizi, A. R., & Aghamohsani, M. (2010). Investigating the role of social capital in urban development; Case study: Mahallat city. *Urban Management*, 8(26): 147-162. (in Persian).
- Nasr-Abadi, M. (2006). Social capital & civil development. Set of Article of Social Capital Regional Conference, Challenges and Solving Ways. (in Persian).
- Niazi, M., & Nasrabadi, M. (2009). Empowerment Based on Social Capital Strategy. *Tadbir*, 203, 21-26. (in Persian).
- Noori, P., Hosseinzadeh, E., & Pourmand, R. (2015). The relationship between emerging social networks and social development of adolescents in Urmia. Second National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, https://www.civilica.com/Paper-EPSCONF02-EPSCONF02_0066.html. (in Persian).
- Pavan, E. (2017). The integrative power of online collective action networks beyond protest. Exploring social media use in the process of institutionalization. *Social movement studies*, 16(4), 433-446.
- Ponte, E. B., Trujillo, E. C., & Rodríguez, T. E. (2015). Online social networks on the social order in between younger man. *Social Networks*, 47.
- Rahmanzadeh, S. A., & Haghighi, M. R. (2013). Effective Factors in Increasing the Effectiveness of Virtual Social Networks in Media Organizations (Case Study: Association of Public Relations Managers of Iran). *Media Studies*, 8(21): 133-144. (in Persian).
- Rezaei, S. (2015). Segmenting consumer decision-making styles (CDMS) toward marketing practice: A partial least squares (PLS) path modeling approach. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 22, 1-15.
- Sarchahani, Z., Nasiri, Valik Bani, F., Ardalan, M. R., & Sarchahani, M. (2018). Factors affecting technology acceptance based on Davise model in Fars Education. *Quarterly Journal of Research in the New Approach in Educational Management*, 9(2): 165-180. (in Persian).
- Scot, M. (2010). Virtual scientific media (Translated by Saeed Reza Ameli). Cultural and Social Institute. (in Persian).

- Shayegan, F., & Rahimi, M. (2017). Sociological Approach to Relationship between the Use of Virtual Social Networks and Tendency to Moral Deviations (Case Study: 15-29 year old Youth in Tehran). *Quarterly Journal of Strategic Studies in Sports and Youth*, 34. (in Persian).
- Shirky, C. (2011). The political power of social media: Technology, the public sphere, and political change. *Foreign affairs*, 28-41.
- Siegel, D. A. (2009). Social networks and collective action. *American Journal of Political Science*, 53(1), 122-138.
- Stakhrian Haghghi, A. R., Farhangi, A. A., Scroochi, R., & Scroochi, G. R. (2009). Presenting Content Management Model of Farsi Digital Media. *A New Approach to Educational Management*, 7(26), 215-237. (in Persian).
- Suh, C. S., Vasi, I. B., & Chang, P. Y. (2017). How social media matter: Repression and the diffusion of the Occupy Wall Street movement. *Social science research*, 65, 282-293.
- Taghavi, N. (2010). *Rural sociology*. Tehran: Payame Noor University Publisher. (in Persian).
- Tenenhaus, M., Amato, S., & Esposito Vinzi, V. (2004, June). A global goodness-of-fit index for PLS structural equation modelling. In *Proceedings of the XLII SIS scientific meeting*, (Vol. 1, pp. 739-742).
- Viner, K. (2009). Internet has changed foreign policy for ever, says Gordon Brown. *The Guardian*, 19.
- Wetzels, M., Odekerken-Schröder, G., & Van Oppen, C. (2009). Using PLS path modeling for assessing hierarchical construct models: guidelines and empirical illustration. *MIS quarterly*, 33 (1), 177-195.
- Youmans, W. L., & York, J. C. (2012). Social media and the activist toolkit: User agreements, corporate interests, and the information infrastructure of modern social movements. *Journal of Communication*, 62(2), 315-329.